

Mariehamn, 14. november 1989

Statsminister Syse: Ærede president! De åpninger som nå er slått i Berlin-muren, markerer et endret Europa. De utgjør ikke bare nye hull i det jernteppet som ble senket gjennom Europa. Og for å sitere opphavsmannen: "from Stettin in the Baltic to Trieste in the Adriatic". Men det representerer et gjennomslag for frihetstrangen på vårt kontinent. Når barrikadene nå rives, må vi selv ta ansvaret i det byggende arbeid. Vi må her i Norden sammen med andre vestlige land gripe de muligheter som fremtiden byr.

Denne sesjon går rett inn i dette arbeidet. Tidspunktet kunne ikke vært riktigere; temaet kunne ikke vært viktigere. Men skillelinjene i Europa er ikke fjernet, selv om det er blitt brudd i dem. Flere av regimene i øst motsetter seg fortsatt en omfattende reformpolitikk. Stemningen i reformprosessen er synlig for alle. Selv om utviklingen i dag går i et høyt tempo, vil det ta tid før nye samfunns- og samarbeidskulturer vokser frem og konsolideres. Vi kommer ikke utenom en periode preget av stor uoversiktighet. Når isen løsner, er det alltid fare for flom. Så stilles det store krav til vår egen politikk. Vi må finne frem til den riktige balansen mellom forandring og stabilitet. Og vi må ikke glemme at det er i nord og vest vi virkelig finner stabilitet. Det ligger i vårt samarbeid et sett av politiske og økonomiske mønstre som bidrar til forutsigbarhet i vestlig politikk og til stabilitet på vårt kontinent. Disse elementene må vi ikke rokke ved, men utbygge. Diskusjonen om fremtidige alleuropeiske løsninger vil være best tjent med at vi nå holder tempoet oppe i den vesteuropeiske samarbeidsprosessen. Det er uunngåelig at oppmerksomheten rettes sterkere mot øst og mot vårt eget bidrag til reformer. Men det ville være et alvorlig feilgrep dersom dette skulle lede oss til å endre vår egen kurs,

eller svekke vårt eget tempo i samarbeidet i vest. Det som er arbeidet med programmet Norden i Europa i denne sammenheng, et mer dynamisk nordisk samarbeid, vil ikke trekke oppmerksomheten fra det som foregår omkring oss, men styrke vår evne til å bidra til omformingsprosessen. Når utviklingen omkring oss skyter fart, må altså det nordiske samarbeidet tilføres ny dynamikk. Det mener jeg er i ferd med å skje.

Men det gjelder også EFTA/EF-prosessen. Jo raskere dette arbeid kan drives fremover, jo sterkere kan vi bidra til en positiv utvikling i øst. ^(Derfor er det klare og) ~~Derfor~~ mer enn noen gang tidligere nødvendig å gi EF-landene entydige signaler. Vi ønsker å holde fremdriften i prosessen. Forhandlingene med EF må innledes så tidlig som mulig i 1990, og vi må i den fremtidige forhandlingsfasen søke å etablere en fremdriftsplan - en timeplan - som vi i fellesskap kan arbeide videre etter. Det gir en selvvirkende dynamikk. Samtidig er det nødvendig å bringe partene i arbeidslivet nærmere inn i dialogen i vår Europa-politikk, ikke bare nasjonalt, men også på EFTA-nivå. Et trepartsmøte på høyt nivå med deltakelse fra regjering^{ene}, fagbevegelse^{ne} og arbeidsgiverorganisasjonene kan være en nyttig forberedelse til det arbeidet vi snart må ta fatt på mellom EFTA og EF. Her har Norden gode tradisjoner.

Like klart er det at parlamentarikerne må mer aktivt med i prosessen. EFTA er i dag ikke utbygd til å håndtere de utfordringer organisasjonen nå står overfor. Når vi stiller i Brussel, er EFTA-organisasjonen nærmest å likne med en spurv i tranedans. Skal vi oppnå reell medinnflytelse, må EFTA-landene være villig til å utvikle en troverdig EFTA-pillar uten å redusere de bilaterale mulighetene.

Alle europeiske samarbeidsfora, og Nordisk Råd ikke minst, blir berørt av den historiske omforming som skjer i

Europa. Det gjelder samarbeidsbestrebelsene i vest så vel som reformbevegelsen i øst. President Gorbatsjovs tale har stått sentralt i debatten. Vi i de nordiske land må selvsagt stille oss åpne til å knytte nye kontakter østover. Men la oss i den viktige prosessen ha enkelte grunnprinsipper klart for oss.

For det første er våre felles nordiske institusjoner, som Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, bygd på et fellesskap og i nærhet - et språklig og ^{kulturelt} ~~gemensamt~~ fellesskap, som Ingvar Carlsson sa. Og det er helt spesielt for forholdene mellom våre land. Det ~~gjør~~ grunnlaget ~~som~~ vi ikke må rokke ved.

For det annet vil drøftelsen av sikkerhetspolitiske spørsmål innenfor en nordisk/sovjetisk ramme, slik Gorbatsjov antydnet, ^{ikke} være i pakt med våre tradisjoner og ligge utenfor den ramme vi ønsker for vårt samarbeid. Slike drøftelser vil ^{uheldig} bidra til kanskje en ~~bedre~~ regionalisering av debatten om sikkerhetspolitiske spørsmål. Det vil gi den likevekt som vi fra norsk side alltid har sett som en viktig forutsetning for kontakt med Sovjetunionen om slike spørsmål. Dette forhindrer ikke at vi enkeltvis og i fellesskap må vurdere hvordan vi best kan stimulere til reformprosessen. Vi må vise vilje til å stille vår erfaring og våre kunnskaper til rådighet der de kan komme til nytte i omformingene i øst. Præsidiets har formodentlig kommet frem til et modus vivendi som er et nytt viktig skritt på vei.

Når det gjelder forholdet til Vest-Europa, er det gledelig at vår tilpasning til EFs indre marked og vårt arbeid for å gjøre Norden til et eget hjemmemarked, virkelig gjensidig kan stimuleres. Arbeidsprogrammet Norden i Europa og den økonomiske handlingsplanen Et sterkere Norden illustrerer de muligheter vårt samarbeid gir. Særlig vil jeg fremheve nytten av at vi definerer en konkret timeplan for fremdriften i arbeidet.

4.

Det virker som jeg sa mobiliserende på den koordinerende innsatsen. Jeg vil spesielt fremheve Økonomisk Utvalgs 25 punkter til utvidede målsettinger. Her settes klart definerte mål på vårt nordiske og europeiske integreringsarbeid. Dette opplegg utgjør ikke bare et verdifult bidrag til å holde de nordiske land sammen, men ^{til} å knytte oss nærmere hverandre til tross for ulik tilknytning til EF. Det nordiske fellesskap er og vil alltid være en styrke for vår Europa-politikk. La oss holde fast ved dette. Det vil tjene vår evne til å møte 1990-årenes utfordringer, ~~også~~ ^{og også} bidra til et sterkere samarbeid på vårt kontinent. Derfor er denne ekstrasesjonen ikke bare utrolig viktig plassert i tid, men den er også i innhold tilpasset det som skal skje i Europa.